ROSKILDE KOMMUNE

ASK til borgere med afasi

Tanker og erfaringer

ROSKILDE KOMMUNE

Hvem er jeg

- Anette Fredslund Jensen
- Uddannet logopæd fra SDU i Odense
- Arbejdet som logopæd på senhjerneskadeområdet – hovedsageligt med afasi og progredierende dysartri
- Uddannet synskonsulent og mobilityinstruktør
- Arbejdet som IKT-konsulent
- Sideløbende været VISO-specialist
- Nu en stilling, hvor jeg er deltids logopæd og deltids IKT-konsulent

ROSKILDE KOMMUNE

Disposition

- Baggrund for dette oplæg
- Helt kort - hvad er afasi?
- Acceptance model
- Refleksioner
- Erfaringer
- Hvad tænker I?

ROSKILDE KOMMUNE

Disposition

- Baggrund for dette oplæg
- Helt kort - hvad er afasi?
- Acceptance model
- Refleksioner
- Erfaringer
- Hvad tænker I?

ROSKILDE KOMMUNE

Baggrund

- Mia Wolfs oplæg på DTHS afasi-netværksdag
  - Hypotese om, at det er svært at implementere et teknologisk kommunikationshjælpemiddel til borgere med afasi – acceptance model som værktøj til forventningsafstemning
- Ønske om samarbejde og et ”fælles sprog”
  - Nogle steder arbejder IKT-konsulenter og logopæder ikke på samme matrikel – kan man bruge acceptancemodel til at tale samme sprog?
- Ønske om at samle erfaringer
  - Hvad lykkes I med hos jer?

ROSKILDE KOMMUNE

Disposition

- Baggrund for dette oplæg
- Helt kort - hvad er afasi?
- Acceptance model
- Refleksioner
- Erfaringer
- Hvad tænker I?

ROSKILDE KOMMUNE

Afasi

- Afasi er græsk og betyder ”intet sprog”
- Helt overordnet - et menneske, der rammes af afasi, mister i et vist omfang evnen til at forstå og/eller tale

Afasi

- Afasi kan opstå som følge af skade i hjernen, i specifikke områder.
- Hos hovedparten af befolkningen sidder sprogcentret i den venstre hjernehalvdel.

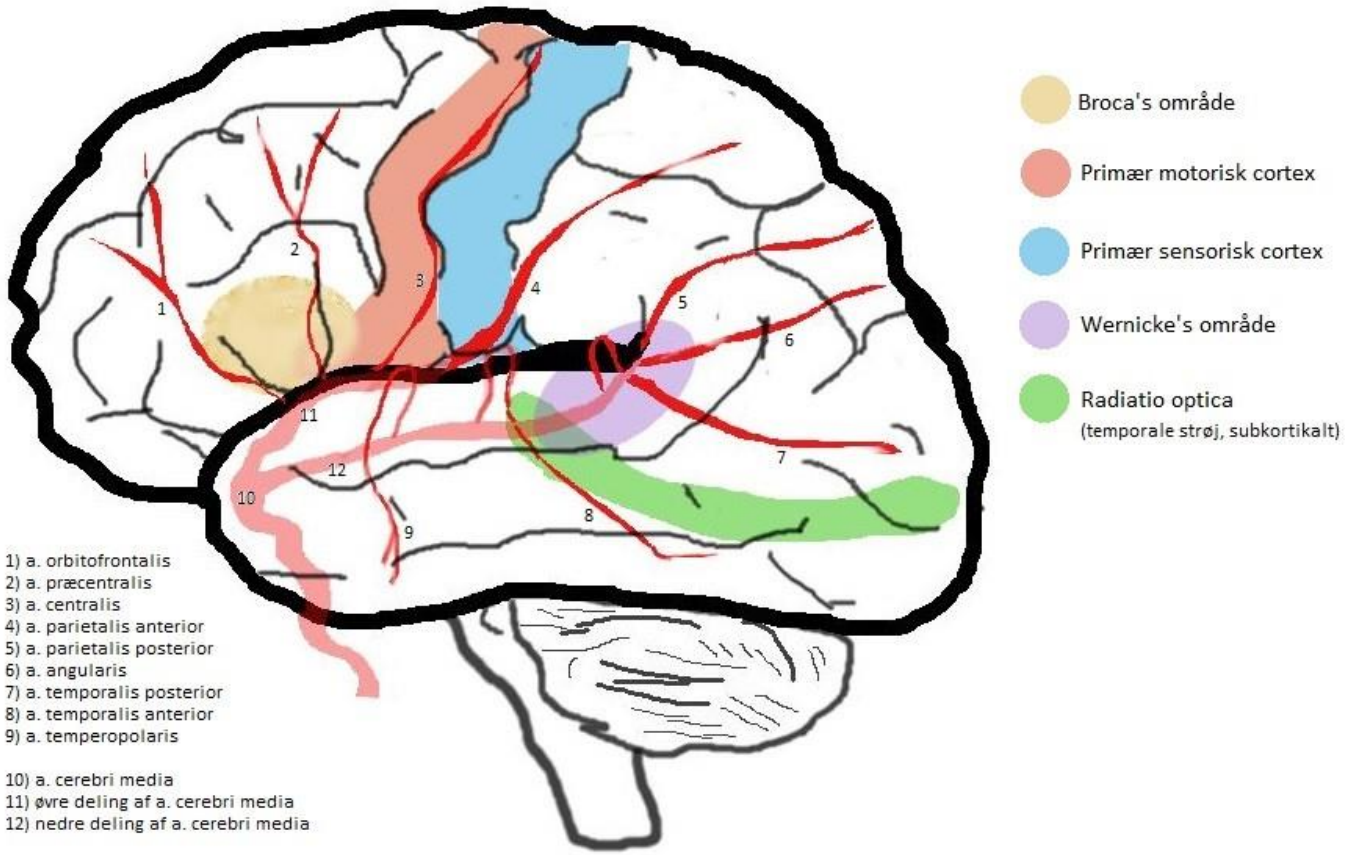

Annesofie Ishøy og Ivan Zibrandtsen
https://nnbv.dk/afasi/

Afasi

- Skaderne kan ramme én eller flere af de fire sproglige modaliteter, og i større eller mindre grad

	Receptivt	**Produktivt**
Mundtligt	Lytte (forstå)	Tale
Skriftligt	Læse	Skrive

Kilde til model: Undervisningsministeriet

Afasi

For at kunne forstå skal man:

- Genkende lyd, stavelser og ord for at få fat i meningen
- Opfatte og holde sammen på ord og sætninger
- Kende tonefaldets betydning
- Kunne forstå hentydninger

For at kunne tale skal man:

- Omsætte tanker til ord
- Sætte ord sammen til sætninger
- Huske ordets betydning
- Have et indre lydbillede og huske præcis hvordan
- ordet skal lyde
- Huske en bestemt mundstilling til hver talelyd
- Have kontrol over sin tale
- Kunne bevæge og styre munden og svælgets muskulatur

https://www.rigshospitalet.dk/undersoegelse-og-behandling/find-undersoegelse-og-behandling/sider/afasi---beskrivelse-og-behandling-29616.aspx

ROSKILDE KOMMUNE

Afasi-typer

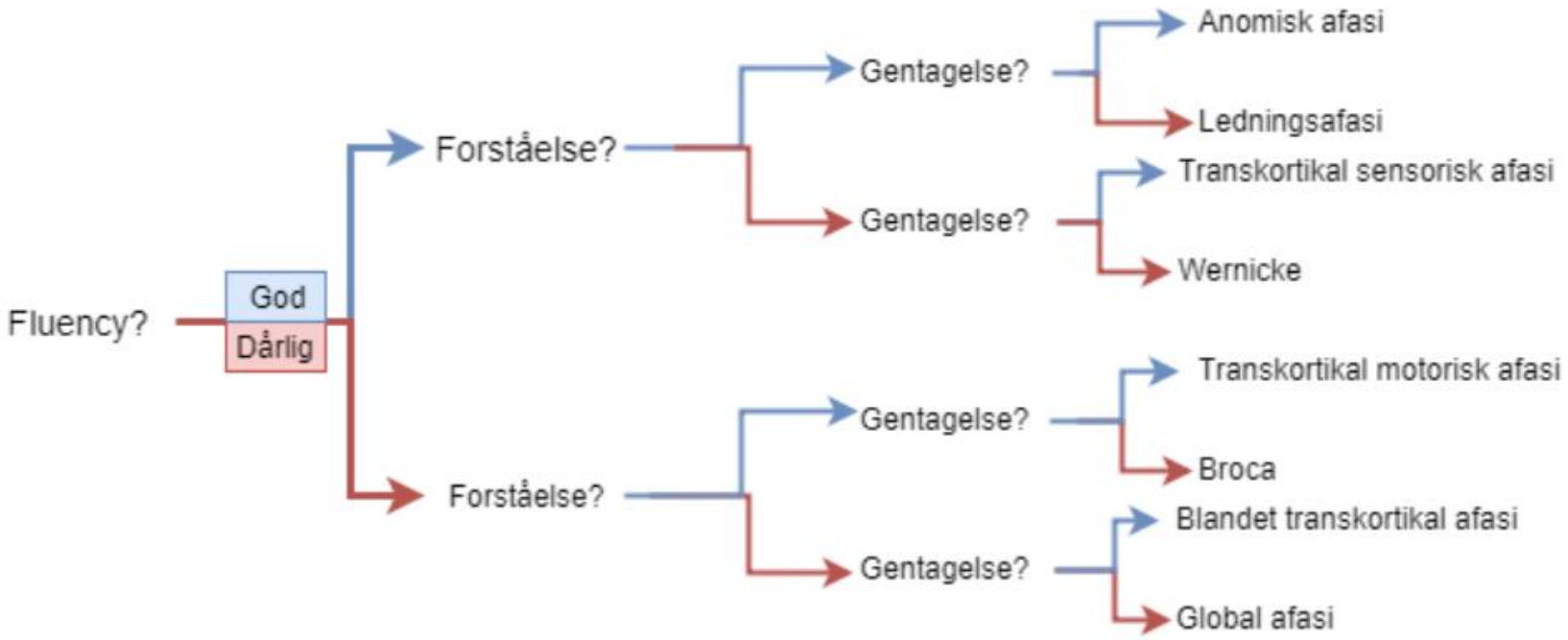

Annesofie Ishøy og Ivan Zibrandtsen
https://nnbv.dk/afasi/

ROSKILDE KOMMUNE

Afasi

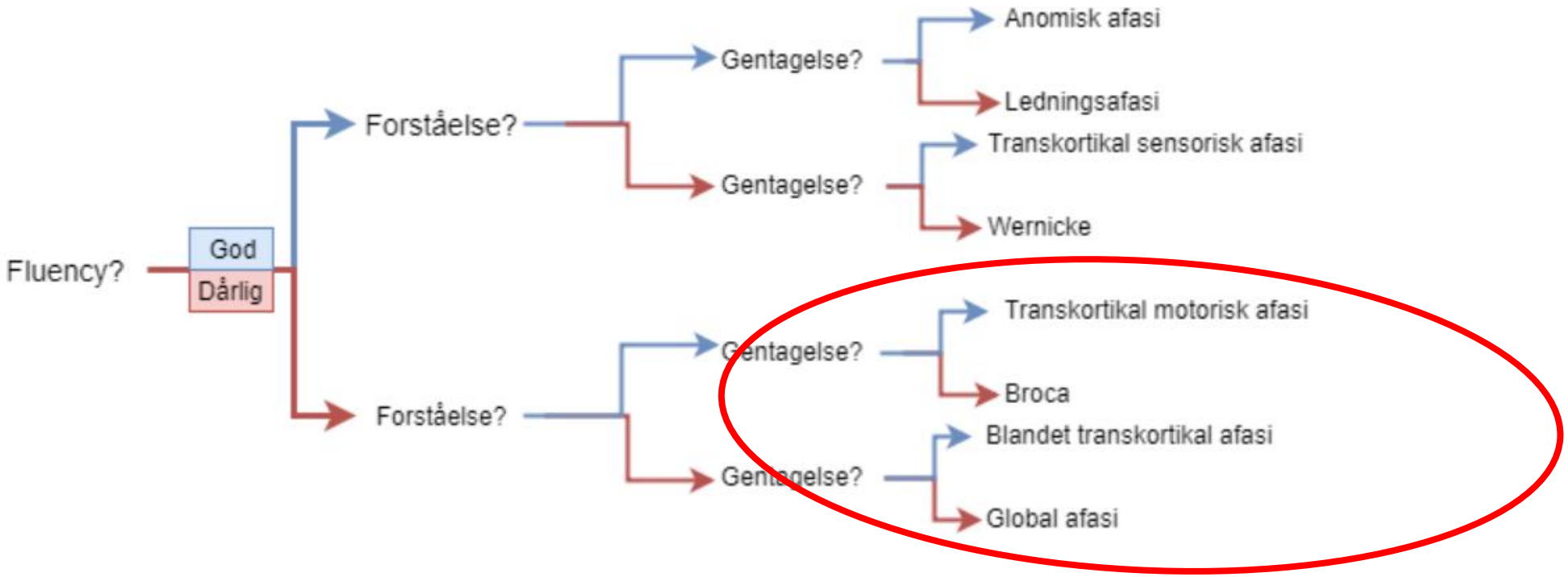

Annesofie Ishøy og Ivan Zibrandtsen
https://nnbv.dk/afasi/

ROSKILDE KOMMUNE

Afasi

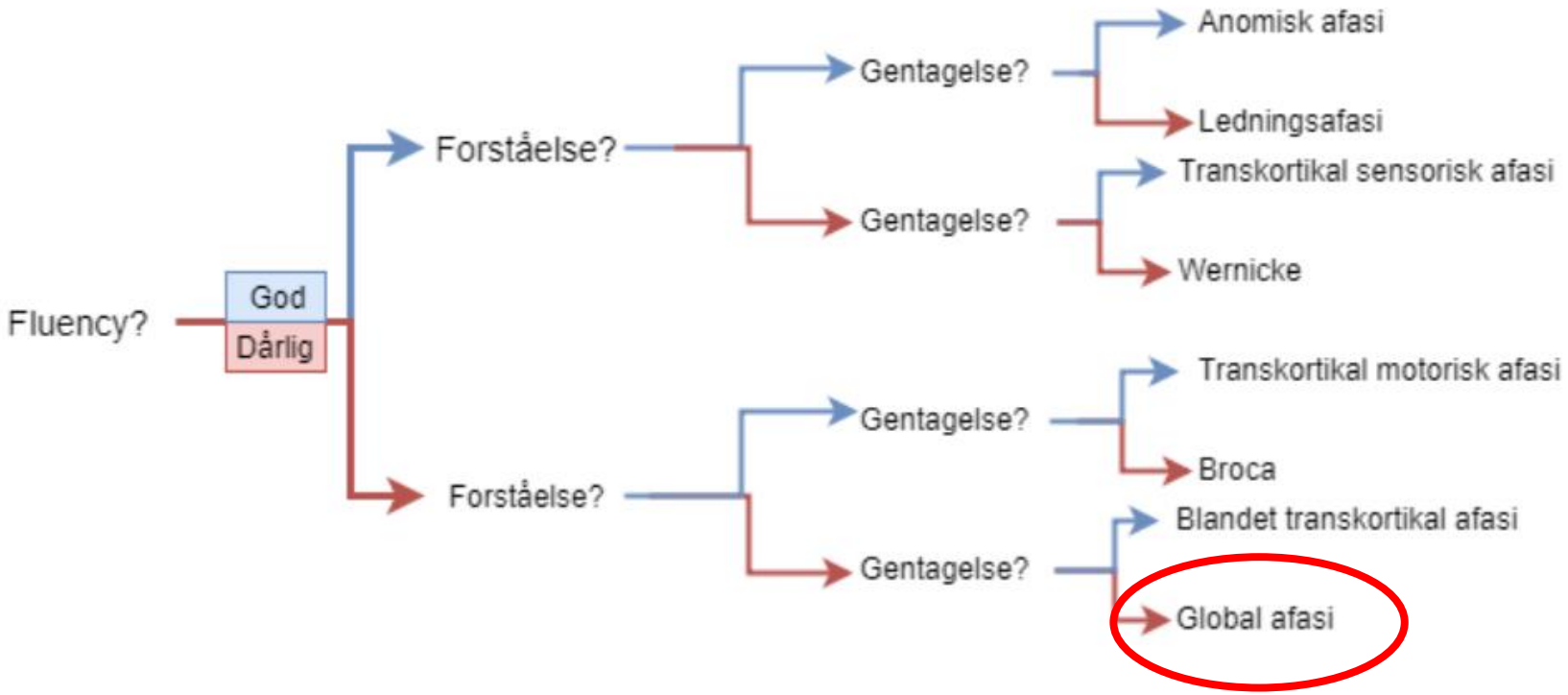

Annesofie Ishøy og Ivan Zibrandtsen
https://nnbv.dk/afasi/

ROSKILDE KOMMUNE

Hvordan kommer vi videre?

- Hvordan kan vi finde ud af hvad vi skal afprøve, og om vi overhovedet skal afprøve noget?
- Mia Wolf siger, i sit oplæg, at vi skal overveje et kommunikationshjælpemiddel når vi kan svare ja til et af følgende udsagn:

ROSKILDE KOMMUNE

Udsagn

- Har borger, pårørende, personale eller anden relevant kommunikationspartner efterspurgt et kommunikationshjælpemiddel?
- Har borger en iPad som han/hun selv kan betjene og navigere rundt i og som i nogen grad bruges til kommunikation?
- Er borger god til at udpege fra billedmateriale eller kan borger stave/skrive i nogen grad?
- Tænker I, at det ville give mening med et kommunikationshjælpemiddel?

ROSKILDE KOMMUNE

Disposition

- Baggrund for dette oplæg
- Helt kort - hvad er afasi?
- Acceptance model
- Refleksioner
- Erfaringer
- Hvad tænker I?

ROSKILDE KOMMUNE

Acceptance model

- Udarbejdet af audiologopæd Mia Wolf i forbindelse med hendes speciale

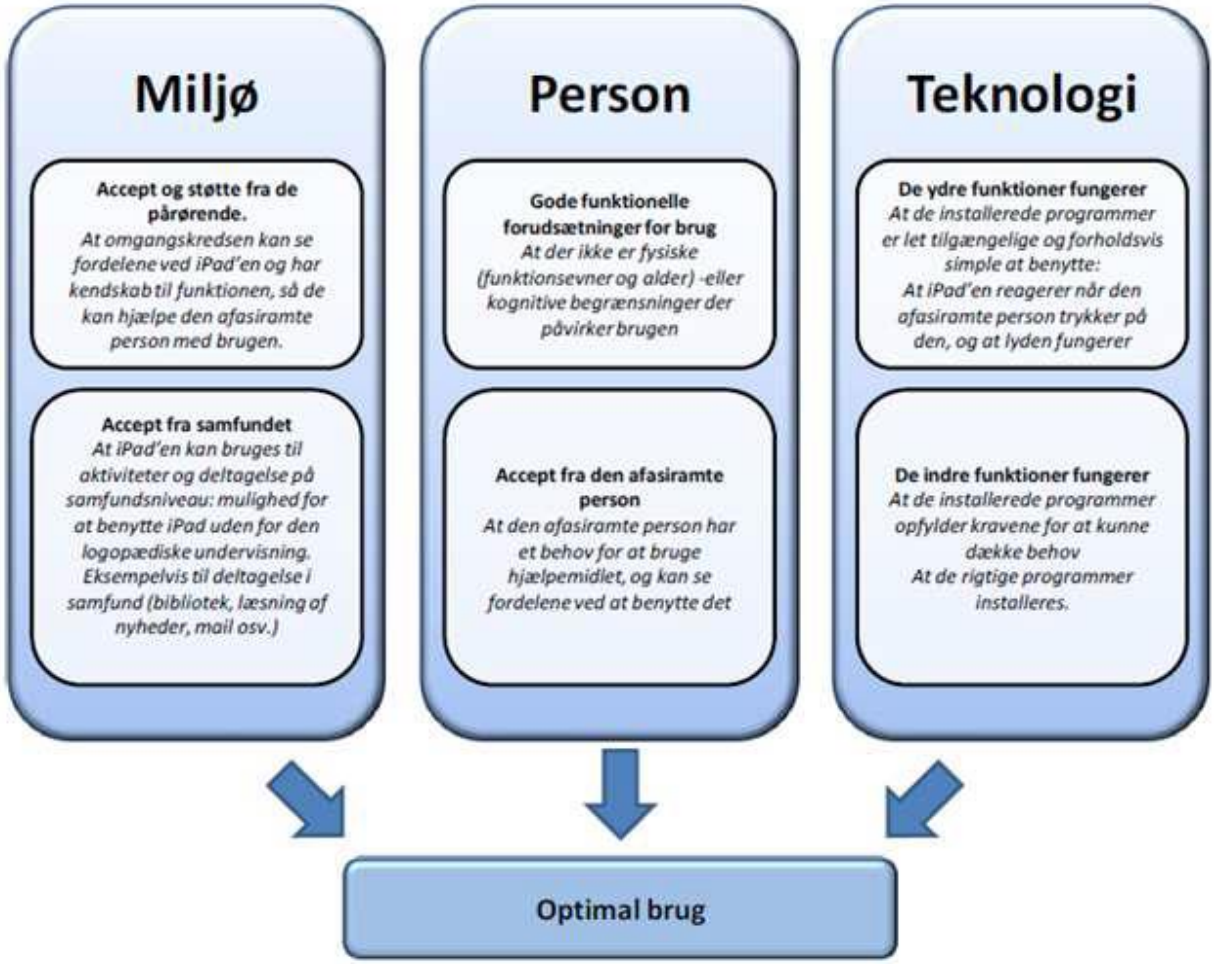

Modellen er baseret på: Lasker, P. Joanne & Bedrosian, L. Jan (2001) Promoting Acceptance of Augmentative and Alternative Communication by Adults with Acquired Communication Disorders, Augmentative and Alternative Communication, VOL. 17

ROSKILDE KOMMUNE

Acceptance model – som forventningsafstemning

Miljø	Person	Teknologi
Hvem i miljøet omkring borger er motiveret?	Er borger motiveret?	Hvem betjener hjælpemidlet? Hvordan betjenes det?
Hvor mange ressourcer har miljøet til at indgå i forløbet?	Har borger ressourcer til selvstændigt at bruge hjælpemidlet?	Hvem har ansvar for at tænde, slukke, oplade, opdatere?
Kan miljøet beskrive situationer hvor hjælpemidlet skal bruges?	Kan borger beskrive hvornår hjælpemidlet skal bruges?	Hvordan gøres det tilgængeligt?

ROSKILDE KOMMUNE

Case Sine

- 60-årig kvinde, der bor alene
- Har et stort netværk af venner og familie
- Fundet i eget hjem med et subakut infarkt i a. cerebri medias forsyningsområde
- Kommunikerer hovedsageligt via sterotypier: gu-gu-gu eller dy-dy-dy
- Producerer enkelte relevante ord, som ”ja, nej, hej og tak”
- Viser tegn på at støttes af nedskrevne stikord
- Diagnose: verbal apraksi samt ukendt afasi-type
- Viser tegn på at kunne bruge alternativ kommunikation ved f.eks. at pege på navne på sin telefon, bruge kort og gestikulere

ROSKILDE KOMMUNE

Case Sine

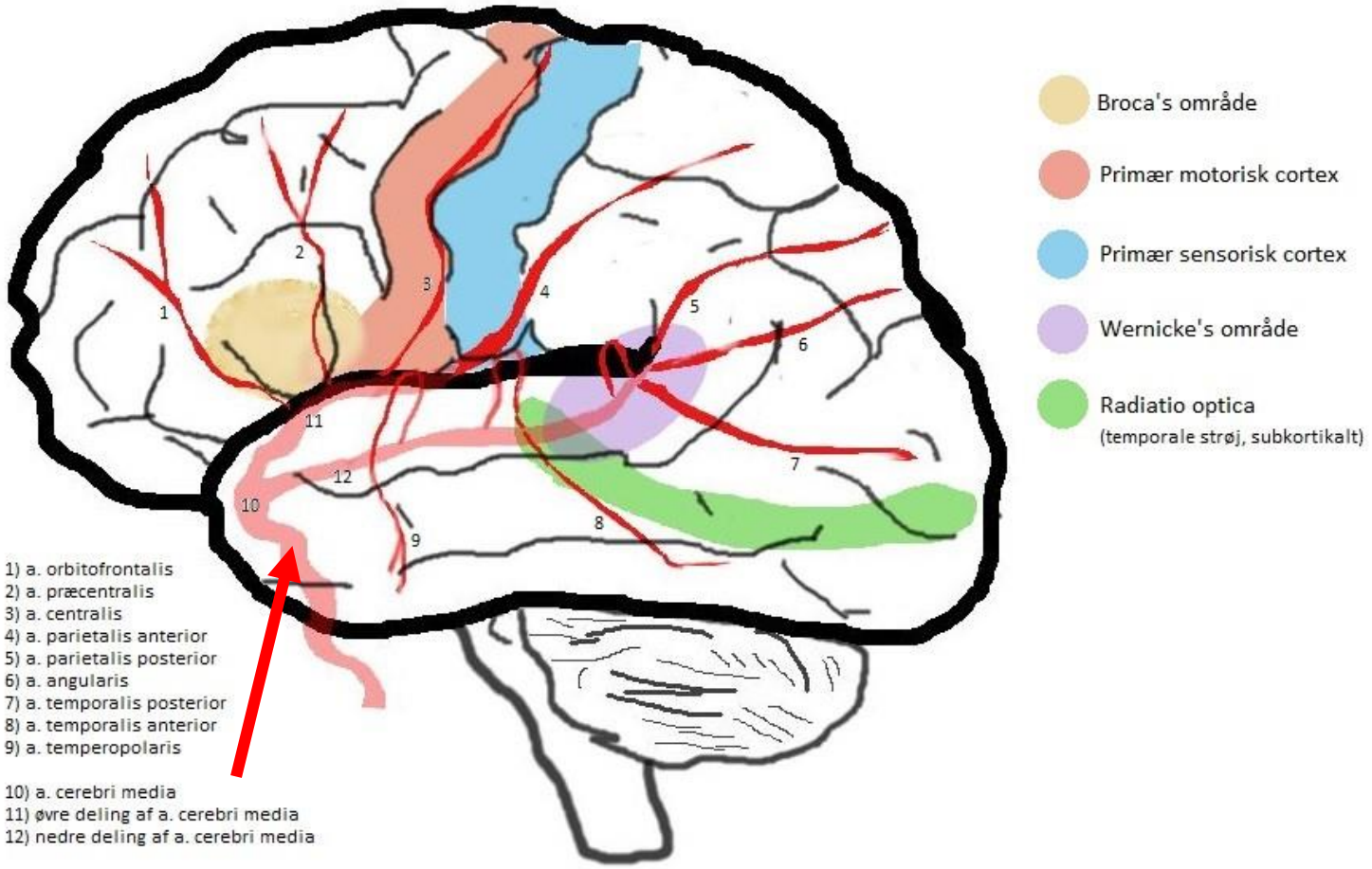

ROSKILDE KOMMUNE

Udfyldt acceptancemodel - Sine

Miljø	Person	Teknologi
Eksmand er meget motiveret for et kommunikationshjælpemiddel	Borger kan ikke tage stilling	Borger kan betjene iPad med touch
Der er mange pårørende, men ikke nogen der fast vil være på 'opgaven'	Borger kan ikke bruge det selvstændigt	Borger kan stå for opladning. Det er ikke afklaret hvem der vil tage ansvar for opdatering og tilpasning
Eksmand kan ikke beskrive konkrete situationer han vil bruge det i.	Borger kan ikke beskrive eget behov	Borger kan selv finde iPad frem og sørge for at den er tilgængelig, men får sjældent ideen. Eksmand kan gøre den tilgængelig når han er på besøg

ROSKILDE KOMMUNE

Opsummering

- Lidt for få grønne felter
- Flere gule, som kunne blive grønne med større involvering fra netværket
- Teknologien virker og kan betjenes
- Der ses et potentiale

ROSKILDE KOMMUNE

Afprøvning

- Eksmand deltager i en enkelt afprøvning
- Søster deltager i en enkelt afprøvning
- Eksmand er ikke til stede ved næste aftale – det vides ikke hvorfor.
- Sines mor indkøber iPad og alt er klar til installering og videre afprøvning, men eksmand giver lidt op på projektet
- Familien vender aldrig tilbage med hvem der kan være en del af et afprøvningsforløb, og så strander den…

ROSKILDE KOMMUNE

Refleksioner efter endt forløb

- Familien var overbevist om, at Sine forstod alt hvad de sagde. I min test kunne hun ikke udpege én enkelt genstand, som kun blev præsenteret for verbalt.
- Eksmand deltog i min logopædiske udredning og fik et chok over hvor dårligt Sine faktisk klarede sig.
- Sine er/var rigtig god til at pege, gestikulere, vise ting på et kort og lignende, men hovedsageligt på eget initiativ.
- Sines svært nedsatte sprogforståelse gjorde det udfordrende at forklare hende meningen med et ASK hjælpemiddel.

ROSKILDE KOMMUNE

Case Tine

- 63-årig kvinde
- Hjerneblødning i venstre thalamus og basalganglier med gennembrud til ventrikelsystemet
- God sprogforståelse
- Bevaret læseevne
- Udfordret motorisk på at skrive, men bevaret staveevne
- Bevaret gentageevne
- Spontantalen er præget af parafasier og neologismer
- Problemer med udtrætning
- Udfordret på ”almindelige” kompenserende løsninger, f.eks. SFA
- Diagnose: transkortikal motorisk afasi med en AQ på 71
- Har dobbeltsyn. Går med klap for det ene øje.

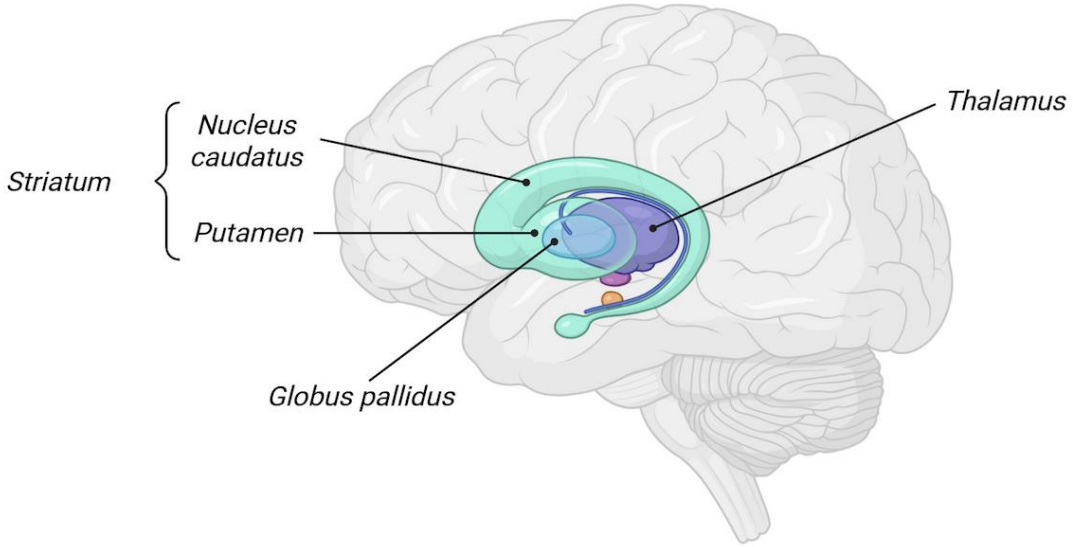

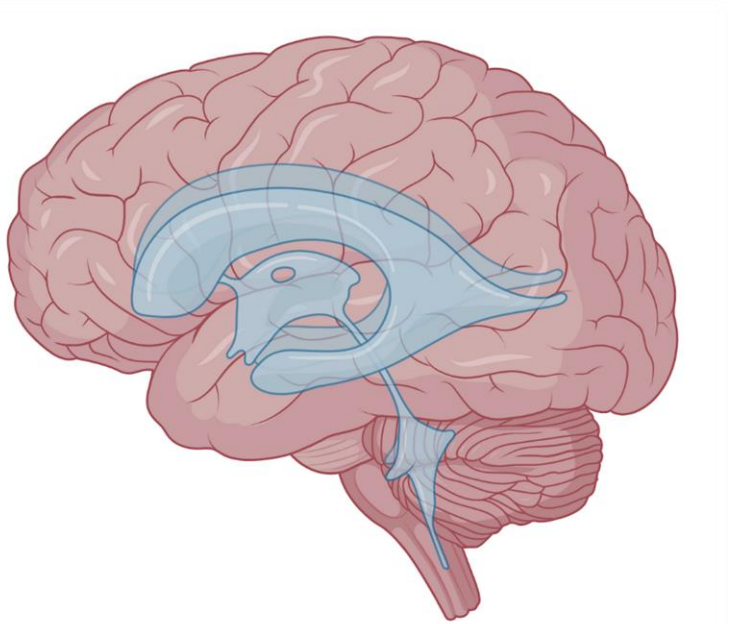

1. https://lex.dk/basalganglier
2. https://lex.dk/ventrikelsystemet

ROSKILDE KOMMUNE

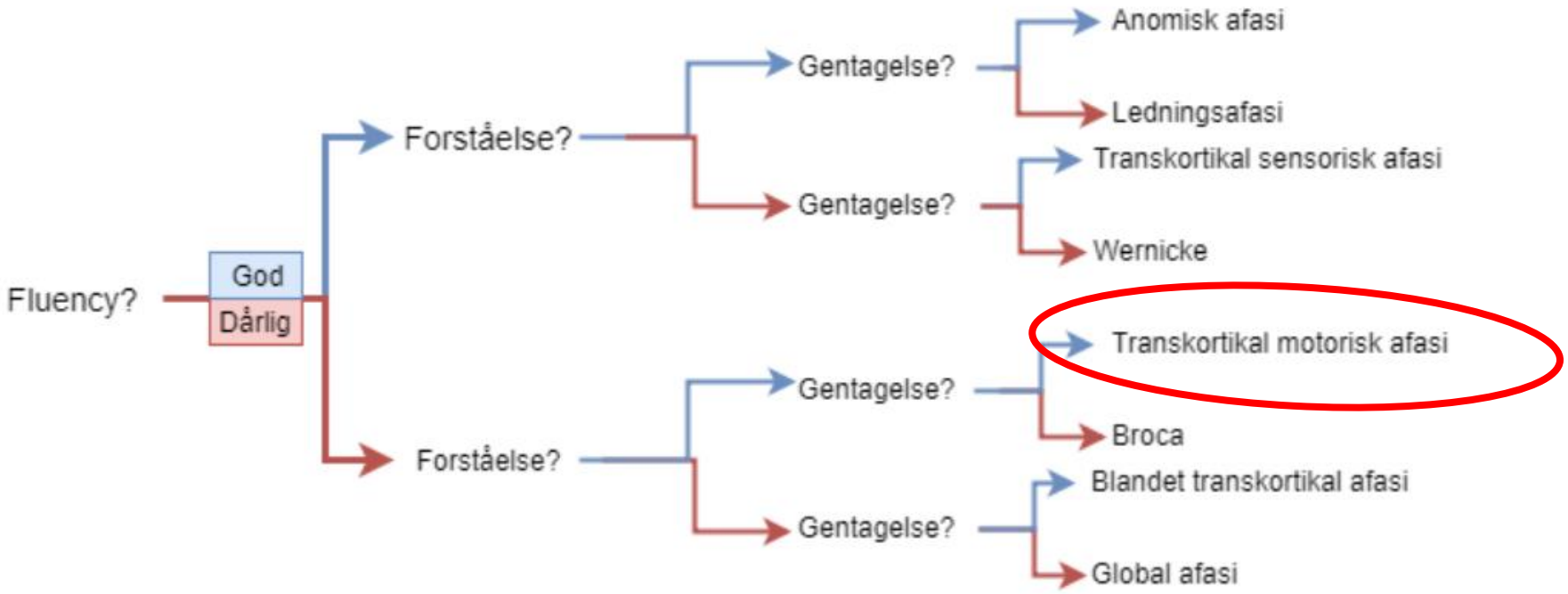

Annesofie Ishøy og Ivan Zibrandtsen
https://nnbv.dk/afasi/

ROSKILDE KOMMUNE

Udfyldt acceptancemodel - Tine

Miljø	Person	Teknologi
Ægtefælle er meget motiveret. Der er muligvis også nogle veninder, der gerne vil bruge det sammen med Tine	Tine er meget motiveret	Tine kan betjene iPad med touch
Der er ressourcer i form af meget støttende ægtefælle, børn og veninder	Tine kan selvstændigt åbne app'en og finde det relevante sidesæt	Tine kan stå for opladning. Parret vil være fælles om opdateringer og løbende vedligehold.
Ægtefælle beskriver daglige situationer, hvor de vil forsøge at bruge det.	Tine har svært ved at beskrive hvornår hun vil bruge det, men hun vil meget gerne øve sig.	Tine kan selv sørge for at iPad'en er tilgængelig. Ægtefælle vil støtte i at sørge for det.

ROSKILDE KOMMUNE

Afprøvning

- Tine har fået Grid for iPad på sin egen iPad
- Hun har prøvet Aphasia Duo samt Symbol Talker B
- Tine er umiddelbart mest glad for Symbol Talker B
- Vi har arbejdet med:
  - Billedbeskrivelse
  - SFA
  - ”find genstanden”

ROSKILDE KOMMUNE

Refleksioner

- Tine er god til at finde de rigtige kategorier
- Der er god opbakning fra netværket
- Det er udfordrende at få hjælpemidlet til at blive en del af hverdagskommunikationen - implementering er den helt store hurdle

ROSKILDE KOMMUNE

Refleksioner generelt

- Det er svært at implementere et kommunikationshjælpemiddel hos én der har eksekutive vanskeligheder - nedsat initiativ, nedsat evne til at planlægge, strukturere, igangsætte og få ideer.
- Det kræver en ret velbevaret kategoriseringsevne at bruge de fleste kommunikationshjælpemidler, fordi alting er opdelt i kategorier.
- Synsvanskeligheder vurderes at ramme op mod 60% af dem, der får en apopleksi, men mange gange er det ikke udredt hos dem vi møder. Det er svært at bruge et visuelt hjælpemiddel, hvis man har synsvanskeligheder, der ikke er kompenseret for.
- Det kræver virkelig meget af familien/netværket at implementere et hjælpemiddel.
- Det kræver en relativt velbevaret sprogforståelse, at kunne forstå meningen med et kommunikationshjælpemiddel.

ROSKILDE KOMMUNE

Erfaringer

ROSKILDE KOMMUNE

Erfaringer

- God erfaring med dem der hovedsageligt er ramt af verbal apraksi
- God erfaring med dem, der kan tage initiativ
- Dårlig erfaring med global afasi
- Dårlig erfaring med kognitive vanskeligheder
- Dårlig erfaring med nedsat sprogforståelse

ROSKILDE KOMMUNE

Hvad tænker I?

ROSKILDE KOMMUNE

Hvad tænker I?

- Hvad kan acceptancemodellen bruges til? Ser I den som et potentielt brugbar værktøj i jeres fremtidige udredningsprocedure?
- Kan det blive nemmere for logopæder og IKT-konsulenter at kommunikere med hinanden via et udfyldt skema?
- Inspireret af Mias oplæg: Skal vi kun tænke ASK som kommunikationshjælpemiddel eller kan vi også tænke det som et træningsværktøj?

